

คำนำ

เป้าหมายหลักของงานวิจัยชิ้นนี้อยู่ที่การสำรวจและสังเคราะห์ทัศนคติของบรรษัทข้ามชาติเพื่อใช้ในการวิเคราะห์ถึงความเป็นมา, โครงสร้างองค์การบริหาร, รูปแบบ, พฤติกรรม ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดกิจกรรมของบรรษัทข้ามชาติ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนโดยตรงกับการค้าระหว่างประเทศ โดยผู้วิจัยมีจิตสำนึกต่อปัญหาในแง่ที่ว่า พยายามที่จะแสวงหาความเป็นไปได้ในความเป็นจริงที่จะใช้ประโยชน์จากบรรษัทข้ามชาติในฐานะที่เป็น "ตัวแทน (agent) ของการพัฒนาเศรษฐกิจ" เพื่อการพัฒนาประเทศ ผู้รับการลงทุนที่เป็นประเทศกำลังพัฒนา

เนื่องจากเราไม่อาจ / บทบาทที่สำคัญของบรรษัทข้ามชาติที่มีต่อ เศรษฐกิจโลกในปัจจุบันได้ และดูเหมือนว่าแนวโน้มบทบาทของบรรษัทข้ามชาตินี้จะทวีความสำคัญต่อเศรษฐกิจโลกโดยรวม และเศรษฐกิจประชาชาติของประเทศต่าง ๆ มากขึ้นทุกที จนทำให้การศึกษาคนควาเกี่ยวกับบรรษัทข้ามชาติได้กลายมาเป็นหัวข้อคนควาที่สำคัญที่สุดหัวข้อหนึ่งในวงการวิชาเศรษฐศาสตร์ปัจจุบัน แต่เมื่อเปรียบเทียบกับความสำคัญของหัวข้อการศึกษาอันนี้แล้ว พัฒนาการของการศึกษาคนควาเกี่ยวกับบรรษัทข้ามชาติเพิ่งจะมีการเติบโตอย่างเป็นที่น่าจับตามองก็เพียงในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเท่านั้น สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ ส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะความซับซ้อนหลากหลายในตัวของบรรษัทข้ามชาติเองที่สามารถศึกษาได้หลายแง่มุมเกี่ยวกับบรรษัทข้ามชาติอย่างจะให้ผลดีนั้น จะต้องเป็นการศึกษาแบบสหวิทยาการอย่างยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ งานวิจัยชิ้นนี้ได้พยายามที่จะศึกษาไปในแนวทางสหวิทยาการนี้เช่นกันโดยพยายามผนวกเอาระเบียบวิธีการศึกษาในแนวเศรษฐศาสตร์การเมือง, แนวเศรษฐศาสตร์นีโอคลาสสิก, แนวบริหารธุรกิจ และแนวสังคมวิทยาให้เข้ามาอยู่ในแนวมองของการศึกษาทัศนคติของบรรษัทข้ามชาติครั้งนี้ด้วย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยขนาดค่อนข้างใหญ่ชิ้นแรกที่มีผู้เขียนได้ทำหลังจากได้มาสู่วงการนักเศรษฐศาสตร์ไทยอย่างเป็นทางการและเป็นครั้งแรกที่ทำให้ผู้เขียนได้ตระหนักและซาบซึ้งว่างานวิจัยแบบนี้จะไม่ทางบรรลุผลได้เลยถ้าปราศจากซึ่งความช่วยเหลือและสนับสนุนของผูกรอบข้างจำนวนมากและมีหลายท่านซึ่งผมใครจะขอเอ่ยนามและขอขอบพระคุณท่านเหล่านั้นไว้ ณ ที่นี้

ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ จุฬอนันตธรรม ประธานคณะกรรมการ
วิจัยและตำรา (ขณะนั้น) ได้ให้การสนับสนุน, ส่งเสริมและคำแนะนำที่มีค่ายิ่งต่องานวิจัย
ชิ้นนี้

ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.จีระ หงส์คารมย์ ผู้อำนวยการสถาบัน-
ทรัพยากรมนุษย์ ได้เสนอชื่อผมให้เข้าร่วมใน Training Course for higher
institutions on Transnational Corporations จัดโดย United Nations
Centre on Transnational Corporations เมื่อต้นปี 1986 ซึ่งมีส่วนช่วยในงาน
วิจัยชิ้นนี้เป็นอย่างมาก

ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ แทมบุญเลิศชัย แห่งคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กรุณาคอมเมนต์และให้กำลังใจผมในการทำงานชิ้นนี้

ท่านผู้เชี่ยวชาญ ดร.วัชรียา โตสงวน แห่งคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กรุณาเอื้อเฟื้อให้รายชื่อหนังสือเกี่ยวกับบริษัทข้ามชาติที่มีอยู่
ในห้องสมุดคณะเศรษฐศาสตร์

นอกจากนี้ผมยังต้องขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยวิจัยของคณะเศรษฐศาสตร์
ทุกท่านที่ช่วยจัดการดูแลโครงการวิจัยของผมเป็นอย่างดีมาโดยตลอด และขอขอบคุณ
Miss Cynthia L. Muncada ที่ได้ช่วยเหลือผมในการเก็บข้อมูลที่ประเทศญี่ปุ่น และ
นางสาวศศิวิมล ภรณ์วลัย ที่ได้ช่วยเหลือผมในการจัดข้อมูลและอำนวยความสะดวกใน
การเขียนวิจัยชิ้นนี้ เอกสาร หนังสือข้อมูลส่วนใหญ่ที่ใช้ในการเขียนวิจัยชิ้นนี้ได้มาจาก
สถาบันคนควาเศรษฐกิจ (Economic Research Institute) และคณะเศรษฐศาสตร์ของ
มหาวิทยาลัยเกียวโต ประเทศญี่ปุ่น, คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
ห้องสมุดของ ESCAP, UNCTC ฯลฯ ซึ่งผมแสดงความขอบคุณ มา ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ผมต้องขอขอบคุณโครงการ NIEO, มูลนิธิฟอร์ด และสถาบัน
ไทยคดีศึกษาที่ให้ความสนับสนุนทางการเงินต่องานวิจัยชิ้นนี้ เพราะถ้าไม่ได้รับการสนับสนุน
ทางการเงิน โดยเฉพาะจากโครงการ NIEO, มูลนิธิฟอร์ดแล้ว งานวิจัยชิ้นนี้
ซึ่งใช้เวลาเตรียมพร้อม 2 ปี ก็คงไม่เสร็จในระยะเวลาอันสั้นเช่นนี้แน่

สุวินัย ภรณ์วลัย

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์